

Свежы павеў

«100 ІДЭЙ ДЛЯ БЕЛАРУСІ»: У «ДЗЯСЯТАЧКУ»!

На працягу некалькіх месяцаў на праект «100 ідэй для Беларусі» моладзь адпраўляла самы нечаканы, рознабачковы і складаны «плён розуму». Не так даўно акцыя падышла да фінальнай стадыі — эксперты абралі дзясцяць лепшых, па іх меркаванні, ідэй. Дыпламы раздадзены, эмоцыі пакрысе ўлягліся, і чацвёра фіналістаў падзяліліся сваімі ўражаннямі, звязанымі з уваходжаннем у дзясятку лепшых, і паразважалі пра планы на будучыню. Сваю і сваіх праектаў.

Хімія «па тэлефоне»

— Мая ідэя з'явілася вельмі проста: аднойчы паленаваўся рашаць задачы па хіміі, якія задалі на дом. У гэты момант падумаў: «А што, калі б за мяне гэта мог зрабіць тэлефон?» Як вы зразумелі, хімія — гэта не «мой профіль». Больш падабаюцца фізіка, матэматыка і інфарматыка, — расказвае Павел Бацьлеў, аўтар мабільнага памочніка па хіміі «Хімія Х10».

Спачатку мабільны памочнік «умеў» рашаць задачы па зададзеным алгарытме, потым хлопец дадаў яму яшчэ магчымасцяў. Напрыклад, калькулятар малярных мас, 200 своеасаблівых «шпаргалак», канвертар велічынь, а таксама такую цікавую штуку, як «абарона» ад настаўнікаў. Дастаткова правесці пальцам па экране тэлефона злева направа — і замест правільнага рашэння задачы экран пакажа звычайны гадзіннік. Атрымаўся ўніверсальны дапаможнік, які спатрэбіцца кожнаму школьніку. Калі Павел даведаўся пра свой выхад у фінал праекта «100 ідэй для Беларусі», безумоўна, урадаваўся: заўжды прыемна, калі тваю працу ацэньваюць. Першыя крокі да таго, каб яна не засталася проста ідэяй, ужо зроблены. Я сваімі сіламі апублікаваў праект, — кажа хлопец. — Хацеў бы зрабіць мабільны памочнік платным, але прадаваць мабільныя дадаткі распрацоўшчыкі з Беларусі пакуль могуць толькі праз замежныя фірмы.

Зараз Павел жыве ў Старых Дарогах і вучыцца ў сярэдняй школе №3. Планае паступіць у Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі і атрымаць спецыяльнасць «Праграмуемыя мабільныя сістэмы». У будучым, калі браць ідэальны расклад падзей, малады чалавек бачыць сябе ўладальнікам ІТ-кампаніі.

Грыбы «на вадзе»

— Пра «цудадзейныя» каналы Бярозаўскай ГРЭС я ведала яшчэ з дзяцінства, бо нарадзілася і вырасла непадалёк ад Бярозы. Яны не замярзаюць ў зімку, — успамінае Вольга Пупыкіна, аўтар праекта па вырошчванні вешанак з выкарыстаннем цёплай вады гэтых самых каналаў. Ужо калі пачала працаваць у каледжы (Вольга — выкладчык спецыяльнасці першай катэгорыі ў Белаазёрскім дзяржаўным прафесійна-тэхнічным каледжы электратэхнікі. — Аўт.), у галаву прыйшла ідэя некай гэту акалічнасць выкарыстаць. Цёплая вада і павышаная вільготнасць — акурат тое, што трэба для вырошчвання вешанак.

— Калі мы зайшлі на сайт БРСМ і ўбачылі, што праект трапіў у дзясятку лепшых, адразу не паверылі, — распавядае Вольга. — «Мы» — таму што праект пачалі распрацоўваць разам з маімі навучэнцамі, групай БС. А яшчэ ў нас былі надзейныя дарадцы — выкладчыкі Аляксандр Іванавіч Жур і Галіна Максімаўна Тыш'янава. Складанасці падчас работы былі звязаны ў першую чаргу з тэхналогіямі. Усё ж не так проста зрабіць усё правільна з першага разу.

Самае галоўнае, што даў Вользе, па яе меркаванні, удзел у праекце «100 ідэй для Беларусі», — гэта упэўненасць у сваіх сілах і ў тым, што ёсць жаданне і далей працягваць навуковую дзейнасць. «Да праекта ўжо працягваюць цікаваць прадпрымальнікі нашага раёна. Бо гэта не проста карысная задумка, а яшчэ і прыбытковая. З аднаго квадратнага метра плошчы можна сабраць ад 80 да 100 кілаграмаў грыбоў».

Першыя грошы бізнес прынясе ўжо ў год старту. Да таго ж, па словах Вольгі, у яе рэгіёне вырошчванне вешанак — лічы,

вольная ніша. Між іншым, гэтыя грыбы карысныя, напрыклад, тым, што выводзяць радыенукліды.

Лямпачкі для... агуркоў

— Зрабіць працу на гэтую тэму я вырашыла пасля аднаго са школьных урокаў хіміі. Мы праходзілі тэму «Металы», і ў падручніку быў прыклад, як старыя лямпачкі могуць «пераўвасобіцца» ва ўгнаенне: такі карысны элемент, як малібдэн, калі яго дастаць з лямпачкі і злучыць з іншымі рэчывамі, цудоўна спрыяе росту раслін. Мне захацелася даследаваць гэта як мага больш падрабязна, — распавядае Аляксандра Пілат, аўтар праекта па эфектыўным выкарыстанні перагарэлых электрычных лямпачак (сінтэз малібдату амонію). — Гэта была проста вучнёўская даследчая праца, таму абвешчэнне вынікаў фіналу «100 ідэй для Беларусі» стала прыемнай нечаканасцю. Хачу падзякаваць сваёй настаўніцы Май Уладзіміраўне Сільвановіч, бо без яе дапамогі многае б у мяне не атрымалася.

Да праекта ўжо працягваюць цікаваць прадпрымальнікі нашага раёна. Бо гэта не проста карысная задумка, а яшчэ і прыбытковая. З аднаго квадратнага метра плошчы можна сабраць ад 80 да 100 кілаграмаў грыбоў.

У дзень прэзентацыі перад камісіяй экспертаў, якія павінны былі даць ацэнку праекта, дзяўчына хвалювалася, але настройвала сябе на добрае выступленне. Аляксандра лічыць, што ўдзел у конкурсе «100 ідэй для Беларусі» даў ёй каштоўны вопыт публічных выступленняў і магчымасць пазнаёміцца з беларускімі навукоўцамі.

Пакуль што ніякіх прапановаў па рэалізацыі ідэй школьніцы не паступала, але яна ад гэтага не засмуцаецца. Дзякуючы гэтай распрацоўцы цяпер у яе школе №1 у Клецку рыхтуюць незвычайнае ўгнаенне для прышкольнага ўчастка. Вучні спецыяльна збіраюць старыя лямпачкі, каб пасля яны дапамаглі лепш расці моркве,

цыбулі ці буракам. Так, з 15 лямпачак можна атрымаць тры грамы карыснага рэчыва.

Сёння Аляксандра вучыцца ў 9 класе, але праз дзясцяць гадоў бачыць сябе дзіцячым рэаніматалагам ці нейрахірургам. Галоўная мара на бліжэйшы час — паступіць у Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт.

Свята пісьменства

«анлайн»

— Аднойчы ў Глыбокім праходзіў Дзень беларускага пісьменства. Я звярнуў увагу на тое, што свята праводзіцца ўжо 19 гадоў, але сайта мерапрыемства яшчэ ніхто не стварыў, — успамінае Уладзіслаў Лаўцэвіч, аўтар сайта «Дзень беларускага пісьменства» і «Віртуальны тур па музеях Глыбоцкіны», гісторыю з'яўлення сваёй ідэі. — Так і ўзяўся за працу. Працягнуў яе яшчэ адным праектам, які быў прысвечаны віртуальнаму падарожжю па музеях Глыбоцкага краю. Каштоўныя парады давала мне настаўніца інфарматыкі Лідзія Анатольеўна Раманчук (на фота побач з Уладзіславам менавіта яна. — Аўт.).

Падчас выступлення перад экспертамі Улад адчуваў вялікую адказнасць: ад Віцебскай вобласці на фінальным этапе былі прадстаўлены толькі два праекты, аўтарам аднаго з іх быў ён. Хлопцу вельмі хацелася, каб хоць нехта з Віцебшчыны аказаўся ў ліку пераможцаў.

— На сёння мая ідэя практычна рэалізавана. Яшчэ ёсць некаторыя складанасці, але, спадзяюся, мой выхад у фінал дапаможа ў іх вырашэнні, — распавядае Уладзіслаў.

У будучым ён хоча звязаць сваё жыццё з інфармацыйным тэхналогіямі, стаць праграмістам. Пакуль жа вучыцца ў 8 класе Глыбоцкай раённай гімназіі, а ў вольны час захапляецца рыбалкай, шахматамі і спортам.

Ганна ГАРУСТОВІЧ.
Фота з архіваў герояў і сайта <http://www.vitbichi.by/>

Добрая справа!

Валанцёр — гэта энтузіяст, справы якога прыносяць грамадству карысць. Чым больш такіх людзей збіраецца разам дзеля агульнай справы, тым большы эффект атрымліваецца. Пра гэта даўно ведаюць арганізатары валанцёрскіх летнікаў па ўсім свеце, бо праца для моцных рук і цікаўных розумаў ёсць паўсюдна. У Беларусі патрэбу ў клопаце маюць помнікі архітэктуры.

Штогод беларускае падраздзяленне ЮНЕСКА — рэспубліканская грамадская арганізацыя «Беларуская асацыяцыя клубаў ЮНЕСКА» (РГА «БелАЮ») — праводзіць валанцёрскія летнікі па захаванні помнікаў, падчас якіх праводзяцца рэстаўрацыя і рэканструкцыя сядзіб і замкаў. Летнікі маюць даволі доўгую гісторыю — ужо 13 гадоў, і за гэты час валанцёрскую падтрымку атрымалі Мірскі замак, сядзібы Ваньковічаў, Ігната Дамейкі, а таксама замкі ў Францыі і Германіі.

Сёлета арганізатары запрашаюць ахвотных студэнтаў і працоўную моладзь далучыцца да двух летнікаў — «Спадчына Радзівілаў» і «Спадчына Сапегаў». Першы з іх будзе базіравацца ў Нясвіжскім замку, другі — на тэрыторыі замка Сапегаў у Ружанах. У гэтых месцах летнікі арганізуюцца не першы год, але цікаваць да праекта не знікае ні ў саміх арганізатараў, ні ў валанцёраў.

«Абодва летнікі праводзяцца сумесна з музеямі, на тэрыторыі якіх будуць працаваць валанцёры,

і мясцовымі органамі ўлады, — распавядае Юлія Сяргеева, менеджар па валанцёрскай праграме РГА «БелАЮ». — Варта адзначыць, што летнікі маюць экалагічную скіраванасць. Напрыклад, у замку Сапегаў валанцёры будуць прыбіраць тэрыторыю ад будаўнічага смецця, падрыхтоўваць помнікі да рэстаўрацыі».

Летнік разлічаны на 10 дзён — каб паспець усё: і працаваць, і адпачыць. Праца на аб'ектах складае ўсяго пяць гадзін на дзень, астатні час адведзены на культурна-азнаямленчую праграму. Тут табе і краязнаўства, і гісторыя з археалогіяй, вандройкі — лепшага адпачынку не прыдумаць!

Дарэчы, валанцёрскія летнікі ад РГА «БелАЮ» вельмі папулярныя сярод еўрапейцаў. Захаванне гісторыка-культурнай спадчыны ў краіне ў цэнтры Еўропы прываблівае студэнтаў і іншую моладзь, дае магчымасць убачыць і раскрыць сакрэты невядомай для іншаземца Беларусі — гэта каштуе дарагога.

— Прыязджаюць студэнты з Украіны, Расіі, Галандыі, Фінлян-

Валанцёры летніка «Спадчына Сапегаў — 2013» сапраўды сталі адной сям'ёй.

ды, Іспаніі, Чэхіі. Прыкладна палова групы, якая ў сярэднім складае 16-20 чалавек, — гэта замежныя госці, — каментуе Юлія. — Самае цікавае, што людзі размаўляюць на розных мовах, але пры гэтым цудоўна разумеюць адзін аднаго. Нашых валанцёраў аб'ядноўвае адна мэта — дапамагчы захаваць культурны помнік і пазнаёміцца з гістарычнай

спадчынай нашай краіны. Адкрыццём для нас стала і тое, што нават беларускія валанцёры літаральна па-новаму адкрываюць для сябе сваю радзіму. Краязнаўчыя вандройкі, гутаркі з гісторыкамі, аповеды пра таямнічае мінулае Белай Русі сапраўды захапляюць і ўражваюць.

Нягледзячы на гісторыка-экалагічную скіраванасць праекта, летні-

камі па рэстаўрацыі і рэканструкцыі цікавляцца таксама інжынеры, выкладчыкі, хімікі, а яшчэ — блогеры. А вось, напрыклад, гісторыкаў і археолагаў летась сярод ахвотных бабыць валанцёрамі фактычна не было.

У валанцёраў падчас знаходжання ў летніку ёсць магчымасць паслухаць навуковых супрацоўнікаў. «У Ружанскім замку Сапегаў ёсць цудоўны гісторык Руслан Кніга, — гаворыць Юлія. — Гэты чалавек выдатна арганізуе побыт валанцёраў і ведае пра свае «ўладанні» ўсё. Яму сапраўды ёсць чым падзяліцца з моладдзю». Па словах Юліі, напрыканцы летнікаў валанцёры становяцца адной вялікай сям'ёй. Чаму б не праверыць гэта на справе?

Беларуская асацыяцыя клубаў ЮНЕСКА запрашае ўсіх ахвотных далучыцца да валанцёрскіх летнікаў «Спадчына Радзівілаў» і «Спадчына Сапегаў». Для гэта трэба запоўніць анкету на сайце http://www.belau.info/stat_i/312.html. Членскі ўнёсак для беларусаў складае 300 тысяч рублёў. Жыллё, харчаванне і культурная праграма забяспечваюцца арганізатарамі праекта. Колькасць удзельнікаў абмежаваная.

Кацярына РАДЗЮК.

САПЕГІ І РАДЗІВІЛЫ ЧАКАЮЦЬ ТВАЁЙ ДАПАМОГІ

Далучайся да валанцёрскіх летнікаў па захаванні помнікаў!